

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Εργασία στο μάθημα: «Ευεργετισμός και Νεοελληνική Πραγματικότητα»

Υπεύθυνοι εργασίας: Βασιλική Πουλάκη-Κωνσταντινίδου (11151344)

Σταυρούλα Κουλουρίδη (11151417)

Καθηγητής μαθήματος: Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη

Τίτλος: Η ζωή και το έργο του Ευγένιου Ευγενίδη και το Ίδρυμα Ευγενίδου

ΑΘΗΝΑ

ΜΑΙΟΣ 2018

Αφετηρία της παρακάτω εργασίας αποτελεί ο ευεργετισμός στα πλαίσια της νεοελληνικής πραγματικότητας. Ένα φαινόμενο που ξεκινά να εμφανίζεται παράλληλα με την ελληνική διασπορά στην διάρκεια του 18^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Η ευεργετική λειτουργία πραγματοποιήθηκε στην παροικία, στην ιδιαίτερη πατρίδα και στο εθνικό κέντρο. Σε ένα από αυτά τα τρία επίπεδα παρατηρείται η δράση των ευεργετών, οι οποίοι ξεχώρισαν μέσα από τις οργανωμένες κοινότητες των παροικιών. Σε αυτές τις οργανωμένες κοινότητες οι άνθρωποι συνδέονταν μεταξύ τους μέσω της κοινής ανάγκης του «Εμείς». Το «Εμείς» συμβολίζει ένα πνεύμα συλλογικότητας και αλληλεγγύης στην ομάδα, που συνιστά απόρροια του Κοινοτισμού. Πολλοί ήταν αυτοί που κατάφεραν να αποκτήσουν οικονομική και κοινωνική ισχύ, τοποθετώντας το «Εγώ» τους για χάρη του όλου, προσφέροντας κοινωνική αλληλεγγύη και αντικαθιστώντας με τις ενέργειες τους το συλλογικό έργο (π.χ. ασχολία με την Παιδεία, την Υγεία και τις Τέχνες) (Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη,2016). Οι ευεργέτες, λοιπόν, επρόκειτο για εξέχουσες προσωπικότητες που δεν κατείχαν μόνο χρήματα αλλά διακατέχονταν από μια ισχυρή ιδεολογία, έντονο αίσθημα φιλοπατρίας και προσπαθούσαν να αξιοποιήσουν τις ιδέες τους για την συγκρότηση του ελληνικού κράτους.

Ένας από τους ευεργέτες που άφησε το στίγμα του στην νεοελληνική πραγματικότητα υπήρξε ο Ευγένιος Ευγενίδης, του Αγαπίου και της Χαρίκλειας, το γένος Αφεντάκη. Γεννημένος στο Διδυμότειχο του Έβρου το 1882, εγκατέλειψε την πατρίδα του με σκοπό να φοιτήσει στη Ροβέρτειο Σχολή της Κωνσταντινούπολης, παρακινούμενος από τον πατέρα του που ήτο ανώτατος δικαστικός (Βικιπαίδεια,2017). Ο Ευγένιος Ευγενίδης σε ηλικία μόλις είκοσι ετών αρχίζει να οραματίζεται τις πρώτες του ιδέες για ναυπηγεία στην Ελλάδα. Πολύ γρήγορα αξιόθηκε να αναλάβει καθήκοντα της διεύθυνσης ενός μεγάλου πρακτορικού οίκου «Ρεπερ» στην Κωνσταντινούπολη (timesnews,2017). Παράλληλα ασχολείται με την εισαγωγή ξυλείας στην Κωνσταντινούπολη . Η εισαγωγή ξυλείας του ανοίγει τον δρόμο για τις χώρες της σκανδιναβικής χερσονήσου, όπου εκεί επιδίδεται σε ναυτιλιακές δραστηριότητες. Οι παραπάνω αναφερόμενες δράσεις τον

καθιστούν ως έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς παράγοντες της Κωνσταντινουπόλεως. Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η συγκεκριμένη χρονική περίοδος της δράσης του Ευγενίδη ανήκει στο πρώτο στάδιο του ευεργετισμού (πρώτο-ευεργετισμός), καθώς συνδέεται άμεσα ως πρόσωπο με την Διασπορά και τους Έλληνες εκείνους που ξεκίνησαν τα πρώτα τους βήματα έξω από το ελληνικό κράτος (globalsustain,2006).

Κατά την διάρκεια της Μικρασιατικής καταστροφής εγκαταλείπει την Κωνσταντινούπολη με προορισμό τον Πειραιά. Κατοικώντας στο ελληνικό κράτος, σε ηλικία σαράντα ετών αρχίζει τον δεύτερο κύκλο δραστηριοτήτων του με τον συνδυασμό της μεταφοράς και του εμπορίου, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη ναυτιλιακής γραμμής. Το 1937 αγοράζει το πρώτο του σκάφος, «Αργώ», ξεκινώντας επίσημα την δράση του ως εφοπλιστής. Στον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο μετακομίζει στο BuenosAires της Αργεντινής και διαχειρίζεται πλοία Σουηδικών επιχειρήσεων. Μετά την λήξη του πολέμου ο Ευγένιος Ευγενίδης επιστρέφει στην Ευρώπη με έδρα την Γένοβα, διαθέτοντας την εταιρία του, «HomeLines», με σκοπό να συμβάλλει στην μετακίνηση των μεταναστευτικών ρευμάτων (globalsustain,2006). Σιγά-σιγά δημιουργούνται όλες εκείνες οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τον επαναπατρισμό του αλλά και την επιστροφή της ναυτιλιακής δραστηριότητας στην Ελλάδα. Όμως η επιστροφή του στην Ελλάδα έδειξε όχι μόνο την επιχειρηματική του ιδιοφυΐα αλλά και τα φιλόπρωπα συναισθήματα του. Η παρουσία του ξεχώρισε ιδιαίτερα στην στήριξη των ανθρώπων που πλήγηκαν από τους ισχυρούς σεισμούς στα Ιόνια νησιά το 1953. Διέθεσε τεράστια χρηματικά ποσά για τους σεισμοπαθόντες, διότι το ενδιαφέρον του υπέρ του κοινωνικού συνόλου ήταν πάντοτε έκδηλο όσο ζούσε. Λέγοντας μάλιστα ο ίδιος : *«Δεν αισθάνομαι ότι έκανα τίποτε σπουδαίο. Έπραξα αυτό που θα έπραττε ο κάθε Έλληνας αν είχε τη δική μου οικονομική δυνατότητα»* (faros-24.gr,2017). Αυτή η εθνοφελής δράση του Ευγένιου Ευγενίδη εντάσσεται στο δεύτερο στάδιο του ευεργετισμού («κλασικός-ευεργετισμός»). Το συγκεκριμένο στάδιο εμφανίζεται αφότου έχει στηθεί το νεοελληνικό κράτος και χαρακτηρίζεται από την επιστροφή των ευεργετών στην ιδιαίτερη πατρίδα τους. Συγκεκριμένα ο Ευγένιος Ευγενίδης ξεκίνησε να λειτουργεί σε προσωπικό επίπεδο αλλά οι δράσεις του εξελίχθηκαν σε εθνική κλίμακα, προσφέροντας χρήματα προς χάριν των συμπατριωτών του.

Μετά τον θάνατο του Ευγένιου Ευγενίδη (21 Απριλίου 1954-στο Μοντρέ της Ελβετίας) δημιουργείται το Ίδρυμα Ευγενίδου στην Αθήνα. Το έργο αυτό υλοποιήθηκε από την αδελφή του, Μαριάνθη Σίμου, θέλοντας να εκπληρώσει την επιθυμία του ίδιου. Συγκεκριμένα ο Ευγενίδης αναφέρει: « *Συνιστώ εν Αθήναις κατά τους ορισμούς του Ελληνικού Δικαίου Ίδρυμα υπό το όνομα ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ, του οποίου σκοπός είναι να συμβάλη εις την εκπαίδευσιν νέων Ελληνικής ιθαγένειας εν τω επιστημονικό και τεχνικό πεδίο*» (Βικιπαίδεια,2017). Το Ίδρυμα δημιουργήθηκε έπειτα από επαφές και πολλές συζητήσεις του Ευγένιου *Ευγενίδη με καταξιωμένους επιστήμονες*. Αυτό το διηύθυνε η Μαριάνθη Σίμου μέχρι το 1981, δηλαδή τον θάνατό της. Ύστερα ανέλαβε την λειτουργία του ο στενός συνεργάτης και διάδοχος του Νίκος Βερνίκος-Ευγενίδης έως το 2000. Συνεχιστής του έργου του ιδρυτή του στον επιχειρηματικό και κοινωνικό χώρο από το 2000 μέχρι και σήμερα αποτελεί ο κ. Λεωνίδας Δημητριάδης- Ευγενίδης. Το ίδρυμα έχοντας ως αφετηρία την επιστημονική και τεχνική κατάρτιση των νέων άρχισε την δράση του από τα πρώτα κιόλας χρόνια. Συγκεκριμένα υπό συνεννόηση με τα Υπουργεία Παιδείας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Μεταφορών, το ίδρυμα κατάφερε να εκδώσει εκπαιδευτικά εγχειρίδια για τεχνικά λύκεια και σχολές. Στην συνέχεια στοχεύοντας στην στήριξη αδύναμων κοινωνικών στρωμάτων για μια κοινωνία ίσων ευκαιριών χορήγησε ένα σύνολο υποτροφιών για μεταπτυχιακές σπουδές (eugefound.edu.gr). Μια ακόμη επιθυμία του Ευγένιου Ευγενίδη καθώς οραματιζόταν το καλύτερο για τον ελληνισμό ήταν η δημιουργία μιας επιστημονικής και τεχνικής βιβλιοθήκης που ξεχώρισε ιδιαίτερα για την εποχή της. Το κύριο μέσο όμως, για την επιστημονική κατάρτιση ήταν η ίδρυση του Ευγενιδείου Πλανηταρίου. Ο άρτιος εξοπλισμός του πλανηταρίου συνέβαλε στην προβολή πολυάριθμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Καθημερινή,2016). Αυτή όλη η λειτουργία του ιδρύματος αποτελεί το τρίτο στάδιο του ευεργετισμού, ιδρυματικός-σύγχρονος ευεργετισμός που αφορά την λειτουργία των ιδρυμάτων παρά την απουσία του ευεργέτη, συνεισφέροντας στο κοινό καλό.

Συμπερασματικά, ο Ευγένιος Ευγενίδης αποτέλεσε έναν από τους πρώτους ευεργέτες και εφοπλιστές του ελληνικού κράτους. Διακρινόταν από υπομονή, εργατικότητα, αντοχή και το ενδιαφέρον του υπέρ του κοινωνικού συνόλου ήταν πάντοτε έκδηλο. Η δράση του εντοπίζεται σε δύο επίπεδα, στο επίπεδο της α) προσωπικής και β) κοινωνικής

λειτουργίας. Προσωπικής καθώς παραχώρησε μεγάλο μέρος των χρημάτων του για κοινωνικούς σκοπούς (π.χ. βοήθεια σεισμοπαθόντων, δημιουργία Ιδρύματος Ευγένιου Ευγενίδη) και κοινωνικής καθώς το Ίδρυμα συνέβαλε στην κοινωνική συνοχή και πρόνοια του ελληνικού κράτους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82 (Πρόσβαση: 30 Απριλίου 2018)
- http://manoliskalimera.blogspot.gr/2011/05/blog-post_19.html (Πρόσβαση: 2 Μαΐου 2018)
- <http://globalsustain.org/el/story/247> (Πρόσβαση: 2 Μαΐου 2018)
- <https://faros-24.gr/site/%CE%B5%CF%85%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82-%CE%BF-%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83/> (Πρόσβαση: 2 Μαΐου 2018)
- <http://www.eugenfound.edu.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1> (Πρόσβαση: 3 Μαΐου 2018)
- <http://www.kathimerini.gr/889268/article/epikairothta/ellada/idrysh-toy-eygenideioy-planhtariou> (Πρόσβαση: 4 Μαΐου 2018)
- <https://www.timesnews.gr/%CE%B5%CF%85%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%86%CE%BF%CF%80%CE%BB%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BC%CE%B5/> (Πρόσβαση: 2 Μαΐου 2018)
- «Ευεργετισμός και νεοελληνική πραγματικότητα» Ματούλα Τομαρά-Σιδέρη, Εκδόσεις Κέρκυρα, Αθήνα 2016